

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-81>

УДК 336.997

РОЛЬ КРЕДИТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ

THE ROLE OF LENDING OF ENTERPRISES BY COMMERCIAL BANKS

Марич Максим Григоровичкандидат економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5400-0503>**Антонюк Володимир Ілліч**здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3784-9699>**Marych Maksym, Antoniuk Volodymyr**

Chernivtsi National University

У статті досліджено роль банківського кредитування у діяльності підприємств в умовах воєнного стану. Аналіз показав, що кредитування є критично важливим для підтримки економічної активності та подолання викликів, спричинених воєнними діями. Виявлено, що нефінансові корпорації активно використовують кредитні ресурси для фінансування операційної діяльності та інвестицій. Основні проблеми доступу до кредитів включають високі процентні ставки та жорсткі умови забезпечення. Рекомендовано знизити ставки, спростити умови кредитування та розвинути державну підтримку для малих та середніх підприємств. Стаття підкреслює необхідність удосконалення кредитної політики банків для забезпечення фінансової стабільності бізнесу в кризових умовах.

Ключові слова: банківське кредитування, підприємства, воєнний стан, економічна нестабільність, інвестиції, фінансова підтримка, процентні ставки, державна підтримка, кредитні ресурси, кредитна політика.

Bank lending is a crucial mechanism for financing the activities of enterprises, enabling them to secure working capital, invest in production expansion, implement new technologies, and foster innovation. In a volatile economic environment, lending becomes a key instrument for supporting entrepreneurial activity. The issue of access to credit resources and their effective utilization is relevant for both academic research and the practical activities of enterprises. During wartime, the problem of enterprise lending becomes particularly acute. Military actions significantly impact the country's economic situation, creating additional challenges for entrepreneurial activities. Enterprises face infrastructure destruction, loss of production capacities, decreased solvent demand, and the need to restructure supply chains. In such conditions, access to credit resources is critically important for business survival and recovery. Recent research on bank lending focuses on analyzing the conditions and factors affecting the availability of credit resources for enterprises. Scholars investigate credit risk management mechanisms, optimization of bank credit portfolios, and the impact of macroeconomic factors on the credit market. However, there is insufficient research on the interaction between banks and enterprises during crises and financial market instability. In the context of martial law, studies on the impact of military actions on the economy and the financial system become relevant. The article aims to analyze the role of bank lending in enterprise activities during martial law, identify the main problems and barriers to obtaining loans, and develop recommendations for improving access to credit resources for enterprises. The research highlights that bank lending plays a vital role in ensuring liquidity, investing in production development, and innovation. Yet, several problems complicate access to credit resources, such as high credit costs, stringent collateral conditions, and limited opportunities for small and medium-sized enterprises (SMEs) to obtain loans. Analyzing statistical data, it is evident that non-financial corporations hold the largest share of account balances among all sectors, indicating their significant role in economic lending. The study finds a weak to moderate negative correlation between loan account balances and retail trade volumes during the analyzed period, suggesting that increased loan balances do not strongly correspond to higher retail trade volumes. The article underscores the importance of bank lending for business adaptation and resilience in crisis conditions and suggests that improving credit policies, reducing interest rates, and simplifying collateral requirements could enhance access to credit

resources. Additionally, fostering collaboration between banks and enterprises, and providing state and international financial support, could further aid in mitigating the barriers to effective enterprise lending during economic instability.

Keywords: bank lending, enterprises, martial law, economic instability, investments, financial support, interest rates, state support, credit resources, credit policy.

Постановка проблеми. Кредитування банками є важливим механізмом для фінансування діяльності підприємств: дозволяє підприємствам забезпечувати обігові кошти, інвестувати у розширення виробництва, впровадження нових технологій та розвиток інновацій. В умовах нестабільної економічної ситуації, кредитування стає одним із ключових інструментів підтримки підприємницької діяльності. Проблема забезпечення доступу до кредитних ресурсів та ефективного їх використання є актуальною як для наукових досліджень, так і для практичної діяльності підприємств. В умовах воєнного стану проблема кредитування підприємств набуває особливої гостроти. Воєнні дії значно впливають на економічну ситуацію в країні, створюючи додаткові виклики для підприємницької діяльності. Підприємства стикаються з руйнуванням інфраструктури, втратою виробничих потужностей, зниженням платоспроможного попиту та необхідністю перебудови логістичних ланцюгів. У таких умовах доступ до кредитних ресурсів стає критично важливим для виживання та відновлення бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження у сфері банківського кредитування зосереджені на аналізі умов та факторів, що впливають на доступність кредитних ресурсів для підприємств. Вчені досліджують механізми управління кредитними ризиками, оптимізацію кредитного портфеля банків, а також вплив макроекономічних факторів на кредитний ринок. Так, дослідження таких авторів як В. Коваленко та Н. Радова [4] досліджують перспективи кредитування фінансово-інвестиційного механізму сектору МСП, Є. Андрущак [1] у своїх працях визначає особливості кредитування підприємств державними банками, П. Нікіфоров, А. Ткач [6], Н. Руцишин та О. Мульська [5] у своїх працях розкривають напрямки удосконалення механізму банківського кредитування, що відповідають сучасним тенденціям цифровізації технологій та процесів.

Однак, недостатньо вивченими залишаються питання взаємодії банків та підприємств в умовах кризових ситуацій та нестабільності фінансових ринків. У контексті воєнного стану актуальними стають дослідження, присвячені

впливу воєнних дій на економіку та фінансову систему. Зокрема, автори таких робіт як Ю. Цимбалюк, С. Власюк, С. Полишвайко, О. Драчук, К. Заярна [11], А. Білоченко [2] та С. Подик [9] досліджують особливості кредитування аграрного бізнесу, що виконує одну з ключових ролей підприємництва України в умовах воєнного стану. В той же час існують невирішені більш узагальнені питання, що стосуються забезпечення доступу МСБ до кредитів в умовах економічної нестабільності та кризових ситуацій в незалежності від напряму їх економічної діяльності. Наприклад, під час економічних криз або воєнних дій банки стають більш обережними у видачі кредитів, що ще більше ускладнює доступ підприємств до фінансових ресурсів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз ролі банківського кредитування у діяльності підприємств в умовах воєнного стану, визначення основних проблем та бар'єрів, що виникають на шляху отримання кредитів, а також розробка рекомендацій щодо покращення доступу підприємств до кредитних ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитування банками відіграє важливу роль у фінансовій діяльності підприємств. Воно дозволяє забезпечити необхідний рівень ліквідності, інвестувати у розвиток виробництва та впровадження інновацій. Проте, існує ряд проблем, які ускладнюють доступ підприємств до кредитних ресурсів. Основними з них є висока вартість кредитів, жорсткі умови забезпечення, а також обмежені можливості малих та середніх підприємств щодо отримання кредитів.

У звітності та статистиці, яку висвітлює Національний банк України, підприємства, які займаються виробництвом товарів або наданням послуг, що не є фінансовими, виділяються окремими графами. Це означає, що вони не займаються банківською діяльністю, страхуванням, інвестиційною діяльністю або іншими фінансовими операціями, які притаманні фінансовим установам.

Саме дана група організацій нас і цікавить. Аналізуючи важливість дофінансування банками суб'єктів господарювання давайте проаналізуємо питому вагу залишків на кредитних

рахунках нефінансових організацій в загальному обсязі наданих кредитів.

Згідно статистичних даних Центрального банку про залишки на рахунках різних секторів-резидентів (крім депозитних корпорацій), проведемо аналіз обсягів кредитування без виділення окремих регіонів країни та наведемо дані в таблиці 1.

Загальний обсяг залишків на рахунках станом на травень 2024 року усіх секторів-резидентів становить 1,041,246 млн. грн. Розподіл залишків на рахунках між різними секторами показує значну концентрацію коштів у нефінансових корпораціях. Нефінансові корпорації мають найбільші залишки на рахунках серед усіх секторів, що становить 71.8% від загального обсягу. Це свідчить про значну роль цього сектора у кредитуванні економіки. Високий обсяг залишків може бути індикатором активного використання кредитних ресурсів для фінансування операційної діяльності, інвестицій у розвиток виробництва та інновацій.

Щодо інших фінансових корпорацій, то цей сектор займає другу позицію за обсягом залишків на рахунках, що становить 25.2% від загального обсягу. Інші сектори економіки включають широкий спектр діяльності, що також сприяє економічному зростанню, але у меншому масштабі порівняно з нефінансовими корпораціями.

Сектор загального державного управління має невеликі залишки на рахунках, що становить 1.6% від загального обсягу. Це може бути пов'язано з тим, що основні джерела фінансування для цього сектора – державний бюджет та інші державні фонди, а не кредитні ресурси.

Інші фінансові корпорації мають найменші залишки на рахунках серед розглянутих секторів, що становить 1.4% від загального обсягу. Це може свідчити про те, що ці кор-

порації більше залежать від інших джерел фінансування, таких як депозити, страхові внески та інвестиційні доходи.

Якщо аналізувати коментарі Національного банку щодо зміни реального ВВП [8], як головного показника економічного здоров'я та достатку країни, та прив'язати його до ролі кредитування підприємств, що являються одними з основних суб'єктів його творення, можна зробити декілька висновків щодо непрямого впливу кредитування на економічну ситуацію:

1. Антикризові заходи НБУ: Одним із заходів стабілізації макроекономічної ситуації, які здійснювали НБУ та уряд, могло бути підтримка кредитування суб'єктів господарювання. Це допомогло стримати розгортання панічних настроїв і зменшити невизначеність для населення та бізнесу.

2. Адаптація бізнесу: Значна частина підприємств змогла адаптуватися до перебоїв з енергопостачанням, закуповуючи засоби автономного енергоживлення. Це могло бути можливим завдяки доступу до кредитних ресурсів, що дозволило бізнесу інвестувати у необхідне обладнання для продовження діяльності.

3. Інвестиційна діяльність: Падіння валового нагромадження основного капіталу на 34,3% р/р свідчить про зниження інвестиційної активності, що може бути частково пов'язане з обмеженим доступом до кредитних ресурсів через високі безпекові ризики та погіршення ділових очікувань.

4. Державна підтримка: Зростання державного споживання на 18% і підтримка окремих секторів, таких як військово-закупівельні в переробній промисловості, могли включати фінансову підтримку через державні програми кредитування або субсидування.

5. Волонтерський рух і НГО: Збільшення кінцевих споживчих витрат некомерційних

Таблиця 1

Співвідношення часток залишки на рахунках груп секторів-резидентів станом на травень 2024 року

Сектори-резиденти (крім депозитних корпорацій)	Залишки на рахунках, млн. грн	Частка
інші фінансові корпорації	14 596,00	1,4%
сектор загального державного управління	16 182,00	1,6%
нефінансові корпорації	747 715,00	71,8%
інші сектори економіки	262 753,00	25,2%
Всього	1 041 246,00	100,00%

Джерело: складено авторами на основі даних [8]

організацій (на 37,7%) свідчить про активізацію волонтерських та громадських ініціатив, які могли отримувати фінансування як через державні програми, так і через банківське кредитування.

Загалом, кредитування суб'єктів господарювання є важливим елементом економічної підтримки в умовах кризи, але конкретні дані про його вплив у наведених твердженнях відсутні. Можна припустити, що доступ до кредитних ресурсів був важливим чинником, що допомагав бізнесу пристосовуватися до складних умов та підтримувати економічну активність.

Давайте проаналізуємо динаміку зміни показників залишків кредитів та об'ємів роздрібною торгівлі з даних Державної служби статистики [7] (табл. 2). Для того, щоб з'ясувати кореляційний зв'язок між зміною двох динамічних рядів, скористаємось відповідною функцією в табличному процесорі Excel.

Значення кореляції -0.44829 між залишками кредитів на рахунках та об'ємами роздрібною торгівлі за 2022 рік вказує на слабку до помірної негативну кореляцію. Це означає, що, загалом, зі збільшенням залишків кре-

дитів на рахунках об'єми роздрібною торгівлі мали тенденцію до зниження і навпаки, але цей взаємозв'язок не є дуже сильним. Іншими словами, коли залишки кредитів зростали, роздрібна торгівля зменшувалась, і навпаки, але цей ефект не є абсолютним і може залежати від багатьох інших факторів.

Це значення можна інтерпретувати наступним чином:

1. Зниження споживчих витрат: Можливо, що в умовах війни та економічної невизначеності, люди та бізнеси більше накопичували гроші на рахунках, зменшуючи витрати на роздрібну торгівлю.

2. Зміна кредитної політики: Банки могли посилити умови кредитування, що призвело до збільшення залишків кредитів на рахунках та зменшення споживчого кредитування.

3. Зменшення довіри до економічної стабільності: Військові дії та їх наслідки могли призвести до зменшення споживчої активності, що в свою чергу вплинуло на об'єми роздрібною торгівлі.

Для точнішої інтерпретації слід розглянути додаткові фактори та дані, що можуть впливати на ці показники.

Таблиця 2

Динаміка залишків на кредитних рахунках нефінансових корпорацій та співвідношення їх з об'ємами реалізації роздрібною торгівлі суб'єктів господарювання за 2022–2023 роки

Міс.	2022 рік				2023 рік			
	Залишки кредитів на рахунках, млн. грн	у % до відпов. місяця попер. року	Об'єми роздріб. торгівл, млн грн	у % до відпов. місяця попер. року	Залишки кредитів на рахунках, млн. грн	у % до відпов. місяця попер. року	Об'єми роздріб. торгівлі, млн грн	у % до відпов. місяця попер. року
Січ.	769 649	103,5	89 294	115,2	748 246	97,2	85 284	72,9
Лют.	743 730	100,7	84 158	106,5	738 574	99,3	82 438	74,8
Бер.	745 409	93,5	56 885	59,3	727 663	97,6	94 967	135,4
Квіт.	751 253	97,1	59 491	61,8	719 721	95,8	94 704	133,4
Трав.	762 684	100,0	69 578	67,7	709 810	93,1	98 092	120,7
Черв.	756 394	99,3	73 146	68,9	708 219	93,6	98 106	119,1
Лип.	802 461	102,9	82 325	72,0	709 965	88,5	101 449	111,7
Серп.	799 712	102,6	84 583	71,9	713 156	89,2	107 752	119,3
Вер.	790 370	106,3	88 602	76,2	716 887	90,7	107 093	114,9
Жовт.	780 808	105,7	88 799	73,5	718 369	92,0	111 694	122,0
Лист.	777 369	104,7	90 314	74,2	726 625	93,5	115 187	123,9
Груд.	754 371	104,2	104 577	72,1	735 295	97,5	129 983	119,9

Джерело: складено авторами на основі даних [7]

Згідно інформації, яку висвітлює Державна служба статистики та аналіз, що здійснює НБУ, можна виокремити ряд показників, що характеризують рівень ділової активності суб'єктів господарювання країни та припустити можливі чинники та наслідки щодо кредитування їх фінансовими інститутами.

Зниження Індексу ділових очікувань підприємств (ІДО) з 103.0% у I кварталі 2024 року до 99.5% у II кварталі свідчить про стримані очікування бізнесу. Це може бути наслідком недостатнього доступу до фінансових ресурсів, необхідних для підтримки та розвитку бізнесу. Слабкі очікування щодо кількості працівників і фінансово-економічного стану підприємств вказують на те, що без доступу до кредитних ресурсів підприємства мають обмежені можливості для розширення штату та покращення свого фінансового стану. Проте дана ситуація викликана браком кадрів та перевищенням попиту на певні вакансії відносно пропозиції кандидатів.

Воєнні дії, високі ціни на енергоносії, сировину та матеріали, значні курсові коливання, брак кваліфікованих працівників створюють значні виклики для бізнесу. Кредитування може допомогти підприємствам подолати ці виклики шляхом фінансування оборотного капіталу, покриття витрат на сировину та матеріали, інвестування в навчання працівників та впровадження енергоефективних технологій.

Зниження очікуваної річної інфляції з 11.0% у попередньому кварталі до 9.0% у II кварталі 2024 року може позитивно вплинути на ставки за кредитами, роблячи їх більш доступними для підприємств. Це сприяє зростанню інвестиційної активності та фінансовій стабільності бізнесу.

Погіршення поточного фінансово-економічного стану підприємств, яке відображається у балансі відповідей "мінус" 4.3%, порівняно з "мінус" 1.4% у I кварталі, вказує на те, що підприємства, які мають доступ до кредитних ресурсів, можуть краще справлятися з фінансовими труднощами, забезпечуючи стабільність свого бізнесу.

Збереження позитивних очікувань щодо інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар свідчить про те, що кредитування може сприяти реалізації цих інвестиційних планів, забезпечуючи необхідний капітал для закупівлі обладнання та модернізації виробництва. Доступ до кредитів також може допомогти уникнути скорочень праців-

ників, надаючи підприємствам фінансову підтримку для збереження робочих місць.

Зростання потреби в позикових коштах, де частка підприємств, які планують брати кредити, зросла до 36.4%, свідчить про важливість кредитування для забезпечення оборотного капіталу та фінансування операційної діяльності. Підприємства, що планують залучати кредити, надають перевагу кредитам у національній валюті, проте основною перешкодою залишаються високі ставки за кредитами.

Основними бар'єрами на шляху отримання кредитів є високі процентні ставки, вимоги щодо забезпечення кредитів, а також нестабільність фінансових ринків. Підприємства, особливо малі та середні, часто стикаються з проблемами при отриманні кредитів через недостатність забезпечення або нерентабельність кредитних умов. Крім того, банки часто вимагають від підприємств надання детального бізнес-плану та фінансової звітності, що може бути складним для невеликих компаній.

Для покращення доступу підприємств до кредитних ресурсів необхідно удосконалити кредитну політику банків, зокрема, знизити процентні ставки, спростити умови забезпечення кредитів та впровадити нові фінансові інструменти. Важливо також розвивати співпрацю між банками та підприємствами, забезпечувати підтримку з боку держави та міжнародних фінансових організацій. Одним із можливих напрямків є створення спеціалізованих програм кредитування для малих та середніх підприємств, що передбачають полегшені умови отримання кредитів та підтримку у вигляді консультаційних послуг.

Висновки. Отже, банківське кредитування відіграє ключову роль у фінансуванні діяльності підприємств, сприяючи їхньому розвитку та зростанню. Проте, існує ряд проблем, що ускладнюють доступ підприємств до кредитних ресурсів. Воєнні дії мають руйнівний вплив на економіку нашої країни, саме тому для покращення ситуації та забезпечення сталого економічного розвитку необхідно удосконалити кредитну політику банків, забезпечити підтримку з боку держави та міжнародних організацій, а також розробити спеціалізовані програми кредитування для малих та середніх підприємств. Подальші дослідження у цьому напрямку можуть бути спрямовані на розробку нових фінансових інструментів та механізмів підтримки підприємств в умовах економічної нестабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрушак, Є. М., Герасименко, А. В. Особливості кредитування промислових підприємств державними банками України. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 1 (48). С. 56–64. DOI: 10.32782/2308-1988/2024-48-7.
2. Білоченко, А. М. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-48-3.
3. Карпіщенко, М. Ю., Семесенко, О. В. Роль банківського кредитування у формуванні фінансових ресурсів підприємства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14059793.pdf> (дата звернення: 29.07.2024).
4. Коваленко, В. В., Радова, Н. В. Банківський кредит у формуванні фінансово-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. DOI: 10.32782/2524-0072/2020-22-3.
5. Мульська О., Руцишин Н. Удосконалення механізму банківського кредитування у контексті регулювання фінансово-економічних дисбалансів в Україні. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 4 (65). С. 168–182. DOI: 10.35774/sf2020.04.168
6. Нікіфоров П.О., Ткач А.В. Банківське кредитування підприємств в Україні: сучасні тенденції та шляхи вдосконалення. *Finance and credit: Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Global and Regional Aspects of Sustainable Development»* (Copenhagen, Denmark, March 26–28, 2023) С. 118–121.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.07.2024)
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 20.07.2024).
9. Подик, С. О. Оцінка кредитного забезпечення підприємств аграрного сектору України. *Підприємництво та інновації*. 2024. Випуск 31. С. 25–30. 2024. DOI: 10.32782/2415-3583/31.4.
10. Реверчук, С., Творидло, О. Роль та функції малого і середнього кредитування у формуванні соціально-цифрової економіки. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2022. № 62. С. 111–123. DOI: 10.30970/ves.2022.62.0.6209.
11. Цимбалюк, Ю. А., Власюк, С. А., Полицзвайко, С. С., Драчук, О. В., Заярна, К. О. Особливості кредитування аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2024. Вип. 104/2. С. 53–61. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-2-53-61

REFERENCES:

1. Andrushak, Y. M., Herasymenko, A. V. (2024) Osoblyvosti kredyтуvannya promyslovykh pidpryyemstv derzhavnymy bankamy Ukrayiny [Features of industrial enterprises lending by state banks of Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Development of Economy*, no. 1 (48), pp. 56–64. DOI: 10.32782/2308-1988/2024-48-7. (in Ukrainian)
2. Bilichenko, A. M. (2023) Kredyтуvannya agrarnogo sektoru Ukrayiny v umovakh viiny [Lending to the agricultural sector of Ukraine during war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 48. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-48-3. (in Ukrainian)
3. Karpushchenko, M. Yu., Semesenko, O. V. Rol bankivskogo kredyтуvannya u formuvanni finansovykh resursiv pidpryyemstva [The role of bank lending in forming the financial resources of the enterprise]. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/14059793.pdf> (accessed July 29, 2024). (in Ukrainian)
4. Kovalenko, V. V., Radova, N. V. (2020) Bankivskiy kredyt u formuvanni finansovo-investytsiynoho mekhanizmu rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukrayini [Bank loan in the formation of the financial and investment mechanism of small and medium enterprise development in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 22. DOI: 10.32782/2524-0072/2020-22-3. (in Ukrainian)
5. Mulska, O., Rushchysyn, N. (2020) Udoskonalennya mekhanizmu bankivskogo kredyтуvannya u konteksti rehulyuvannya finansovo-ekonomichnykh dybalansiv v Ukrayini [Improvement of the bank lending mechanism in the context of regulating financial and economic imbalances in Ukraine]. *Svit finansiv – World of Finance*, no. 4 (65), pp. 168–182. DOI: 10.35774/sf2020.04.168. (in Ukrainian)
6. Nikiforov, P. O., Tkach, A. V. (2023) Bankivske kredyтуvannya pidpryyemstv v Ukrayini: suchasni tendentsiyi ta shlyakhy vdoskonalennya [Bank lending to enterprises in Ukraine: current trends and ways of improvement]. *Finance and credit: Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Global and Regional Aspects of Sustainable Development»* (Copenhagen, Denmark, March 26–28, 2023), pp. 118–121. (in Ukrainian)
7. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky [Official website of the State Statistics Service]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua> (accessed July 21, 2024). (in Ukrainian)
8. Ofitsiyniy sait Natsionalnogo banku Ukrayiny [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <http://www.bank.gov.ua> (accessed July 20, 2024). (in Ukrainian)

9. Podyk, S. O. (2024) Otsinka kredytnoho zabezpechennya pidpryemstv agrarnoho sektoru Ukrayiny [Assessment of credit support for enterprises of the agricultural sector of Ukraine]. *Pidpryemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, no. 31, pp. 25–30. DOI: 10.32782/2415-3583/31.4. (in Ukrainian)
10. Reverchuk, S., Tvorydlo, O. (2022) Rol ta funktsii maloho i seredn'oho kredytuvannya u formuvanni sotsialno-tsyfrovoi ekonomiky [The role and functions of small and medium lending in forming the social-digital economy]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya ekonomichna – Bulletin of Lviv University. Economic Series*, no. 62, pp. 111–123. DOI: 10.30970/ves.2022.62.0.6209. (in Ukrainian)
11. Tymbalyuk, Yu. A., Vlasyuk, S. A., Polyshvaiko, S. S., Drachuk, O. V., Zayarna, K. O. (2024) Osoblyvosti kredytuvannya agrarnoho sektoru Ukrayiny v umovakh voyennoho stanu [Features of lending to the agricultural sector of Ukraine under martial law]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva – Collection of Scientific Works of Uman National University of Horticulture*, no. 104/2, pp. 53–61. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-2-53-61. (in Ukrainian)